

MATURITNÍ TÉMATA – OBČANSKÁ NAUKA

1) Psychologie jako věda, lidská psychika

- vymezení pojmu psychologie, předmět a metody zkoumání
- psychologické disciplíny
- z dějin psychologie (vývoj názorů na duši; moderní psychologie)
- definice lidské psychiky
- pojmy prožívání, chování, vědomí, podvědomí

2) Poznávací procesy, paměť, pozornost

- psychické procesy a stavy
- proces vnímání, analyzátory, počítky a vjemy
- myšlení, myšlenkové operace, inteligence
- paměť, pozornost
- psychologie učení – fáze, druhy, faktory ovlivňující výsledky učení

3) Psychologie osobnosti

- determinace z hlediska biologického a sociálního
- pojem osobnost, typologie osobnosti
- struktura osobnosti (psychické vlastnosti, schopnosti, temperament, charakter)

4) Cití a vůle v chování člověka

- cití (definice, znaky citů, druhy citů)
- vůle (volní procesy, volní vlastnosti)
- zátěžové situace (stres, frustrace, deprivace, obranné mechanismy)
- konflikty, závislosti (typy a příznaky)

5) Vývojová psychologie

- předmět vývojové psychologie, pojem psychický vývoj
- vybrané teorie periodizace duševního vývoje (např. Freud, Piaget, Erikson aj.)
- základní charakteristika jednotlivých etap psychického vývoje

6) Sociologie

- vznik sociologie jako vědy (A. Comte)
- vymezení sociologie (její předmět, příbuzné obory), metody výzkumu
- klasická sociologie po Comtovi (E. Durkheim, H. Spencer, M. Weber, ...)
- novodobé teorie v sociologii (dva základní pohledy, přehled moderních škol)

7) Socializace

- socializace, resocializace, sociální role, soc. kontrola a sankce
- rodina (definice, typy a funkce rodiny)
- náhradní rodinná péče
- proměna společnosti: tradiční v. moderní společnost

8) Struktura společnosti

- sociální struktura, společenská rovnost a nerovnost
- stratifikace společnosti: otrokářská společnost, systém kast, feudální společnost, třídní systém. K. Marx, M. Weber, třídy dnes
- sociální status, sociální mobilita
- klasifikace sociálních skupin, skupinové konflikty

9) Vybrané sociologické problémy

- etnicita (etnikum, národ)
- řešení interetnických vztahů (rasismus, předsudek, diskriminace, segregace, asimilace)
- kultura (funkce, druhy) a subkultura (příklad)
- proměny kultury: příčiny, globalizace, multikulturalismus
- média (typy médií a jejich funkce, vliv médií na společnost, média a vládní moc, problémy spojené s novými médii – kyberšikana)

10) Politologie

- předmět politologie, politologické disciplíny, pojem politika, příbuzné vědy
- z dějin politologie (Platón, Aristotelés, T. Akvinský, Machiavelli, Hobbes, Locke, Montesquieu)
- politické ideologie (liberalismus, konzervatismus, socialismus), jejich kritika

11) Stát a demokracie

- teorie vzniku státu, znaky, formy a typy, funkce státu (vnější, vnitřní)
- vymezení demokracie, politická participace občanů (srovnání s totalitními systémy)
- úskalí demokracie
- typologie politických stran

12) Politický systém v ČR

- volební právo, volební systémy (obecně, v ČR)
- dělba moci, politický systém v ČR
- systémy politických stran (obecně, v ČR)
- Ústava ČR

13) Demokracie a jiné formy vlád

- principy a hodnoty demokracie
- Autoritářské a totalitní režimy
- Politické ideologie

14) Mezinárodní integrace

- Mezinárodní ekonomické organizace
- základní struktura a funkce nejvýznamnějších mezinárodních organizací OSN, NATO, BRICS, V4, EU,

- mezinárodní právo: politická, vojenská, ekonomická integrace Evropy a světa, pojem suverenity
- členství České republiky v mezinárodních organizacích
- funkce dalších významných mezinárodních organizací (G7, OPEC, INTERPOL, MMF, WHO, UNESCO, UNICEF)

15) Evropská Unie

- Zakládací smlouvy a členské státy
- Symboly a pilíře EU
- Politiky EU

16) Instituce Evropské unie

- Hlavní instituce EU
- Předsednictví a členové Evropské rady
- Evropská komise, Evropská rada, Evropský parlament

17) Právo

- vymezení pojmu právo (srovnat s etikou), zvykové a normativní právo
- právní řád, prameny práva, právní norma, právní síla, platnost, působnost a účinnost právní normy, právní vztah (právnícká, fyzická osoba)
- rozdíly právních systémů (evropsko-kontinentální, anglosaský, islámský)
- systém práva (právo soukromé a veřejné), prameny jednotlivých oblastí práva
- právo trestní: hmotné, procesní, přestupek, trestný čin, sankce, presumpce nevinny, systém soudů

18) Právní odvětví

- zařazené do systému práva (právo soukromé a veřejné), prameny jednotlivých oblastí práva
- právo občanské: prameny, uzavírání smluv, vlastnické, dědické právo
- právo rodinné: manželství, rodičovská zodpovědnost, vyživovací povinnost, náhradní rodinná výchova
- právo pracovní: pramen, vznik a zánik pracovního poměru a jeho druhy, práva zaměstnanců

19) Právo ústavní

- Ústavní právo
- Ústava ČR
- Výkonné složky moci

20) Občanské právo

- Lidské svobody v právních předpisech
- Vymezení soukromého práva
- Občanskoprávní vztahy
- Odpovědnost za škodu
- rodinné právo
- vztahy mezi rodiči a dětmi

21) Pracovní právo

- Vymezení pracovního práva
- Pracovní poměr
- Zaměstnávání mladistvých a žen a zdravotně postižených
- Ukončení pracovního poměru

22) Vznik filozofie a její význam v životě člověka

- Duchovní život východu
- Čína - Konfucius, Lao C', Meng C', Sung C'
- Indie – Buddha
- Zen
- Sufismus
- Chalil Gibran

23) Filozofie a počátky antické filozofie

- pojem filozofie, vznik a smysl filozofie
- filozofie a mýtus, náboženství
- základní filozofické otázky, filozofické disciplíny
- učení milétských filozofů, pythagorovci, eleaté, Hérakleitos, Empedoklés, Anaxagorás, atomisté
- pojmy: pralátka, apeiron, logos, atom, nús

24) Vrcholné období antické filozofie

- sofisté a Sókratés (srovnání, sókratovský dialog)
- Platón, Aristotelés (metafyzika, antropologie, etika)
- význam pro další vývoj lidského myšlení

25) Filozofické školy helénismu a středověká filozofie

- helénismus: stoicismus, epikureismus, skepticismus, eklekticismus, novoplatonismus
- etapy středověké filozofie, charakteristické rysy, nejvýznamnější osobnosti
- problém svobodné vůle a predestinace, vztah víry a rozumu
- pojmy apologetika, patristika, scholastika, spor nominalistů a realistů

26) Novověká filozofie

- renesanční filozofie (obecné rysy, její srovnání s filozofií středověku)
- osobnosti: F. Bacon, R. Descartes, T. Hobbes, B. Spinoza a G. W. Leibniz
- anglický empirismus: J. Locke, G. Berkeley, D. Hume
- osvícenství: Voltaire, J. J. Rousseau, encyklopedisté
- pojmy: racionalismus, empirismus, idoly, monády, solipsismus

27) Německá filozofie 19. století

- klasická německá filozofie: Kant, Hegel, Feuerbach, Marx
- německý iracionalismus: A. Schopenhauer, F. Nietzsche
- vysvětlí pojmy: věc o sobě, kategorický imperativ, hypotetický imperativ, dialektika, historický materialismus, revoluce, voluntarismus

28) Filozofické směry 2. poloviny 19. a 20. století

- pozitivismus (Comte), filozofie života (Bergson)
- pragmatismus (Peirce, James), fenomenologie (Husserl), existencialismus (Kierkegaard, Sartre, Camus)
- analytická filozofie, postmodernismus
- pojmy: élan vital, existence, utilitarismus, fenomén, absurdita, odcizení

29) Česká filozofie

- osobnosti J. Husa, P. Chelčického, J. A. Komenského, A. Smetany, T. G. Masaryka, L. Klímy, J. Patočky, K. Kosíka, E. Bondyho, M. Machovce, E. Koháka, T. Halíka

30) Globální a filozofické problémy světa

- Podstata globalizace
- dopady globalizace na stát a konzumní společnosti
- Trvale udržitelný rozvoj
- Smysl lidského utrpení
- Podstata pravdy a svobody
- Zlo vs dobro
- Etika současného světa

Doporučená literatura:

- Základy společenských věd I, Psychologie, Sociologie , Politologie, Filozofie. Vyd. Computer Media
- Přehled základů společenských věd pro střední školy. Vydavatelství Didaktis
- Společenské vědy pro SŠ – 3. díl, ekonomie, právo
- Společenské vědy pro SŠ – 2. díl, politologie
- Společenské vědy pro SŠ – 1. díl, psychologie
- Společenské vědy pro SŠ – 4. díl, filozofie, mezinárodní vztahy

V Praze, dne 05. 09. 2025

Vypracoval: Mgr. Slavomír Mácha

Schválila: Mgr. Tereza Mikolášková